

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: Jolanta Perek-Białas

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne - z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

1996 - uzyskanie tytułu magistra (z wyróżnieniem), Instytut Statystyki i Demografii, Szkoła Główna Handlowa

2001 - uzyskanie tytułu doktora nauk ekonomicznych w Kolegium Analiz Ekonomicznych, Szkoła Główna Handlowa (tytuł doktoratu: „Skłonność do oszczędzania polskich gospodarstw domowych w aspekcie zabezpieczenia się na starość”), promotor: prof. dr hab. Małgorzata Rószkiewicz (recenzenci: prof. dr hab. Teresa Słaby, prof. dr hab. Stefan Mynarski)

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

Od 1 października 1996 do obecnie - adiunkt w Instytucie Statystyki i Demografii, Kolegium Analiz Ekonomicznych, Szkoła Główna Handlowa (pełny etat), w latach 2001-2007 (pół etatu)

od 1 lutego 2001 roku do obecnie - adiunkt w Instytucie Socjologii, Uniwersytet Jagielloński (pół etatu), w latach 2001-2007 (pełny etat)

1997 - 1998 - analityk (m.in. wykorzystywanie danych z badań budżetów gospodarstw domowych) w Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej

1995 - 1996 - asystentka - stażystka w Szkole Głównej Handlowej, Instytut Statystyki i Demografii

4. Wskazanie osiągnięć wynikających z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

Wykaz publikacji, które składają się na moje osiągnięcie naukowe, które bezpośrednio podlegają ocenie w procedurze habilitacyjnej:

Wspólnie przygotowane artykuły w czasopismach lista JCR lub ERIH:

1.1	Active ageing policies in the Czech Republic and Poland	International Social Science Journal 58 (190), 2006, 559-570 http://doi:10.1111/j.1468-2451.2008.00655.x	Jolanta Perek-Białas (33,3%), Anna Ruzik, Lucie Vidovičová
1.2	Older Women in Central and Eastern Europe: Economic and Health Concerns	in: Women and Aging International: Diversity, Challenges and Contributions, edited by Lee Ann Mjelde-Mossey, Ph.D. and Iris Chi, DSW, 2012, Taylor and Francis	Jolanta Perek-Białas (80%), Lee Ann Mjelde-Mossey

		Group, London and New York, pp. 66-79. [This re-publication of a Special Issue of the Journal of Ethnic & Cultural Diversity In Social Work, vol. 19, issue 4, http://www.routledge.com/books/details/9780415695428/	
1.3	Organisation-level policy towards older workers in Poland	International Journal of Social Welfare, 2012, 21: S101-S116; http://dx.doi.org/10.1111/j.1468-2397.2012.00878.x	Jolanta Perek-Białas (50%), Konrad Turek (50%)
1.4	Volunteering in older age: an organizational perspective	International Journal of Manpower, 2012, Vol. 33 Iss: 6, pp.685 - 703, http://dx.doi.org/10.1108/01437721211261822	Andrea Principi, Robert Lindley, Jolanta Perek-Białas (10%), Konrad Turek
1.5	The role of employers opinions about skills and productivity of older workers: example of Poland	Employee Relations, 2013, Vol. 35 Iss: 6, pp. 648 - 664, http://dx.doi.org/10.1108/ER-04-2013-0039	Konrad Turek (70%), Jolanta Perek-Białas (30%)
1.6	Working Carers in Poland - Successful Strategies of Reconciliation of Work and Care of an Older Adult	Antropological Notebook, April 2014, 20(1), 87-104, http://www.drustvo-antropologov.si/AN/2014_1.html	Justyna Stypińska (60%), Jolanta Perek-Białas (40%)

Wspólnie przygotowane rozdziały w międzynarodowych publikacjach¹

3.1	Did the transition to a market economy and the EU membership have an impact on active ageing policy in Poland?	'The Making of Aging Policy: Theory and Practice in Europe', editors R. Ervik, T. S. Linden	Anna Ruzik-Sierdzińska, Jolanta Perek-Białas (30%), Konrad Turek	Edward Elgar Publishing, 2013, pp.124-147
3.5	Voluntary organizations' policies towards older volunteers across European countries	Active ageing: Voluntary work by older people in Europe, Editors: Andrea Principi, Per H. Jensen and Giovanni Lamura	Andrea Principi, Jolanta Perek-Białas (40%)	The Policy Press, University of Bristol 2014, pp. 245-274.
3.6	Economic gerontology: Older people as Consumers and Workers	Old Age in Europe. A textbook of gerontology, edited by Kathrin Komp & Marja Aartsen	Jolanta Perek-Białas (75%), Joop Schippers	Springer Briefs in Aging, 2013, pp. 79-96
3.7	The Attitudes towards Retirement with Preferences About Savings for Old Age - The case of Poland	Economy in Changing Society: Consumption, Markets, Organizations and Social Policies	Jolanta Perek-Białas (50%), Małgorzata Rószkiewicz	Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, UK, 2011, pp.

¹ Numeracja jest zgodna z Wykazem, który jest integralną częścią autoreferatu. W Wykazie jest pełna lista publikacji zarówno tych, które są przedłożone do oceny jak i pozostałych.

		(red. Maria Nawojczyk)		319 - 340.
3.8	Transformation of elderly care in Poland	(w): León, Marga (2014) (ed), The transformation of care in European Societies	Jolanta Perek-Białas (50%), Mariola Raclaw	Palgrave Macmillan, Hampshire, UK, 2014, 256-275

Samodzielnie opracowane publikacje

Lp	Tematyka	Tytuł rozdziału/artykułu	Publikacja (rok, miejsce wydania)
2.1	Kwestie starzenia się w krajach Europy Środkowo-Wschodniej	Some Socio-economic Consequences of Population Ageing in Selected Central and Eastern European Countries	Budapest, Visegrad Fund, Hungarian Academy of Science, 2012, http://www.maltai.hu/data/Challenges of Aging Societies.pdf
2.2	Polityka aktywnego starzenia się	Możliwości i bariery prowadzenia polityki aktywnego starzenia się - informacja o międzynarodowym projekcie naukowym	STUDIA DEMOGRAFICZNE, Polska Akademia Nauk, Komitet Nauk Demograficznych, 2004, ss.:105-110.
2.3	Sytuacja ekonomiczna starszych generacji w krajach Europy Środkowo-Wschodniej	Możliwości analizy sytuacji materialnej gospodarstw domowych osób starszych w Europie Środkowej i Wschodniej	Wiadomości Statystyczne, Nr 12, 2012, ss. 53-61
2.4		Deprywacja materialna starszych gospodarstw domowych w wybranych krajach Europy Środkowej i Wschodniej	Acta Universitatis Lodziensis, Folia Oeconomica, 2013, nr 291, pt.: Starzenie się ludności między demografią a polityką społeczną, pod redakcją D. Kałuży-Kopias i P. Szukalskiego, nr ISSN 0208-6018, s. 293-304
2.5		Socio-economic situations of older generations in selected countries of Central and Eastern Europe based on EU-SILC - analysis of the material deprivation	Research Methods and Techniques in Economic and Social Sciences, Plovdiv University, Bulgaria, 2013, pp. 500-509
2.6		Active ageing in Poland - some issues with a relation to the labour market	in "Socially Unbalanced Europe. Socio-Political Proposals in Times of Crisis", edited by K. Busch, M. Flore, H. Kohl, H. Schlatermund, publication of the INSITO project, The Merlin Press, UK, 2011, ss. 186-196.
2.7	Rynek pracy, przygotowanie do aktywności zawodowej i społecznej	Defining and Evaluation of Civilization Competences among the Older and Younger Generations	in: Civilization Competences and Regional Development in Poland (ed. B. Liberda, A. Grochowska), Uniwersytet Warszawski, Warsaw, 2009, Vol.1, pp. 151-166
2.8		Kompetencje cywilizacyjne starszych generacji w porównaniu z młodszymi na przykładzie wybranych gmin w Polsce	[in]: Wellbeing and competences of individuals in local communities in Poland, edited by B. Liberda, Wydawnictwo Uniwersytetu

			Warszawskiego, Warszawa, 2011, pp. 147-164
2.9		Sytuacja osób 50+ w województwie małopolskim - aktywność i wykluczenie	[w]:Diagnoza rynku pracy i wykluczenia społecznego w Małopolsce. Refleksja nad wykorzystaniem wskaźników, pod red. J. Górniaka, S. Mazura, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Publicznej w Krakowie, 2007, ss. 153-188.
2.10		Wsparcie edukacyjne grup szczególnego ryzyka-refleksje i rekomendacje	[w]: Kształcenie przez całe życie: perspektywa Małopolski, red. J. Górniak, B. Worek, Wojewódzki Urząd Pracy, Kraków 2008
2.11		Older Workers in the Labour Market and in Companies - an International Comparison	DZA, Germany [only printed version]; http://www.konferenz-altersbilder.de/fileadmin/alte rsbilder/pdf/Konferenzdokument ation.pdf
2.12	Opieka nad osobami starszymi	Opieka nad ludźmi starymi: społeczeństwo, państwo, rynek	pod red. Anna Karwińska, Aleksander Surdej w: WOKÓŁ ZAGADNIEŃ GOPODARKI NIEORMALNEJ, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, 2004, ss: 210-222
2.13		Urynkowanie usług opiekuńczych dla osób starszych w Polsce - możliwości i ograniczenia	[w]: Publiczna troska, prywatna opieka. Społeczności lokalne wobec osób starszych, red. M. Raclaw, 2011, ZUS I ISP, Warszawa, ss: 57-88.
2.14	Monitorowanie sytuacji osób starszych - rola wskaźników społecznych	Sytuacja ludzi starych w państwach Europy Środkowej i Wschodniej w świetle wskaźników EUROSTATU	[w]: Międzynarodowa polityka społeczna - aspekty porównawcze, ed. B. Balcerzak-Paradowska, A. Rączaszek, Warszawa-Katowice 2010, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Akademia Ekonomiczna w Katowicach, pp. 241-250.
2.15		Refleksje na temat wykorzystania wskaźników o sytuacji starzejącej się populacji - nowe wyzwania, nowe rozwiązania	in: Pomyślne starzenie się w perspektywie nauk o pracy i polityce społecznej, ed. J.T. Kowaleski, P. Szukalski, Wyd. UŁ, Łódź, 2008, ss. 109-125.
2.16	Jakość życia	Population Aging in Europe: Lessons Drawn from EU-projects	in: Population ageing. Towards an Improvement of the Quality of Life?, Research Center of the Flemish Government, Brussels, Belgium, 2009, pp. 181-226
2.17		Quality of Life in Old Age in the Central and Eastern European countries	PRACE NAUKOWE UNIwersytetu EKONOMICZNEGO WE WROCLAWIU nr 308 (2013) "Quality of Life and Sustainable Development", ss: 113-127.

Omówienie celu naukowego ww. prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich wykorzystania

W niniejszej części autoreferatu prezentuję opisowo mój rozwój naukowo-badawczy. Integralną część referatu stanowi Wykaz, który został przygotowany w taki sposób, aby osoby oceniające moją działalność mogły bezpośrednio odnieść się do zapisów ustawy i zrecenzować moje dokonania na polu naukowym i badawczym, uzyskane po doktoracie. Przede wszystkim omawiając cel naukowy ww. prac wskazuję w jakich obszarach dyscyplin naukowych lokuję swoją pracę naukową. Współautorstwo publikacji wspólnych w czasopiśmie z bazy Web of Science, Journal Citation Index oraz European Reference Index for the Humanities oraz w innych publikacjach poddanych ocenie potwierdzone zostało odpowiednimi oświadczeniami.

Przed doktoratem:

Początki moich obecnych zainteresowań naukowo-badawczych sięgają stażu w International Institute of Applied System Analysis (1997), w międzynarodowym instytucie znajdującym się w Laxenburgu, w Austrii. Brałam udział w Szkole Letniej dla Młodych Naukowców (Young Scientists Summer School, YSSP), która trwała trzy miesiące. W czasie pobytu w Austrii zajmowałam się analizami z punktu widzenia społecznych i ekonomicznych konsekwencji planowanej wtedy do wprowadzenia w Polsce reformy emerytalnej. Moim opiekunem naukowym był dr Landis MacKellar (współpracujący z OECD, autor publikacji z zakresu ekonomii emerytalnej). Pobyt w YSSP uświadomił mi znaczenie interdyscyplinarności i konieczności uwzględniania wielu czynników w modelach, które mają przewidywać określone zachowania gospodarstw domowych (w moim przypadku w zakresie skłonności do oszczędzania na zabezpieczenie starości). W czasie pobytu w Laxenburgu poznałam dr. Stevena Neya, który później zaprosił mnie do składania aplikacji w międzynarodowym, prestiżowym projekcie w ramach 5 Programu Ramowego UE. Mimo iż byłam dopiero w trakcie przygotowania pracy doktorskiej dotyczącej zabezpieczenia się na starość, udało się zdobyć grant Komisji Europejskiej i zostałam partnerem międzynarodowego projektu, który koordynowałam w Polsce w latach 1999-2002, a który dotyczył polityki zabezpieczenia społecznego (w tym systemu emerytalnego), ze szczególnym uwzględnieniem oceny możliwości oraz ograniczeń udziału obywateli w tworzeniu polityk związanych ze zmianami demograficznymi (projekt: *Public Participation and the Pension Policy Process: The Citizen and Pension Reform* w ramach akcji kluczowej: badania

społeczno- ekonomiczne, HPSE-CT-1999-00023). Przed obroną doktoratu brałam udział także w projekcie PHARE-ACE (Action for Co-operation in the field of Economics): *Household Welfare and Behaviour during Transition in Bulgaria, Hungary and Poland*, University of Leicester, UK (lata 1998-1999).

Pobyt w IIASA obfitował też w spotkania, które pozwoliły mi dostrzec znaczenie społecznych uwarunkowań procesów ekonomicznych. Duży wpływ na charakter mojej pracy badawczej miało spotkanie w Austrii z późniejszym Noblistą w dziedzinie ekonomii (2005) prof. dr. hab. Thomasem C. Schellingiem. Dzięki temu, w 2004 r. (rok przed uzyskaniem przez Profesora Nagrody Nobla) zorganizowałam na Uniwersytecie Jagiellońskim specjalny wykład z jego udziałem, podczas którego podzielił się on z publicznością krytycznymi refleksjami wobec racjonalnych zachowań jednostek oraz łączeniem makroekonomii z analizami działań ludzi - skala mikro (taki tytuł ma jedna z publikacji prof. Schellinga „*Micromotives and macrobehaviour*”).

Przed doktoratem moja aktywność publikacyjna dotyczyła m.in.:

1. *Analiz zachowań konsumpcyjnych gospodarstw domowych* (Perek-Białas, J., M. Rószkiewicz, E. Czarnota, „Ocena efektywności instrumentów marketingowych na przykładzie finansowania zakupów dóbr trwałego użytku przez gospodarstwa domowe”; „Marketing i Rynek”, nr 8-9/1996, Perek-Białas J., Rószkiewicz M., „Identyfikacja zachowań etnocentrycznych”, „Marketing i Rynek” Nr 8-9/98, PWE, ss. 2-4, Warszawa; J. Perek-Białas, „Próba klasyfikacji gospodarstw domowych dla potrzeb segmentacji wydatków na kulturę i turystykę”, w „Zastosowanie metod wielowymiarowych w badaniach segmentacji i selektywności rynku” pod red. S. Mynarskiego, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków 1999, ss.73-83; J. Perek-Białas, „Określanie homogenicznych grup gospodarstw domowych ze względu na ich konsumpcję”, *Wiadomości Statystyczne*, Nr 11/ 2000, ss.23-36);
2. *Analiz ubóstwa osób starszych* (Perek-Białas J., Topińska I., „Ubóstwo emerytów i rencistów w Polsce”, „Wiadomości Statystyczne” Nr 10/98, GUS, ss. 19-24, Warszawa);
3. *Analiz dot. oszczędzania* (Perek-Białas J., „Wiarygodny pomiar oszczędności oraz motywów oszczędzania w badaniach ankietowych”, w *Pomiar w badaniach rynkowych i marketingowych*, pod red. Marek Walesiak, Wyd. AE Wrocław, PN 856, 2000, ss. 60-68).

W listopadzie 2001 r. obroniłam pracę doktorską pt. „Skłonność do oszczędzania polskich gospodarstw domowych w celu zabezpieczenia się na

starość" przygotowaną pod kierunkiem prof. dr hab. Małgorzaty Rószkiewicz (recenzenci prof. dr hab. Stefan Mynarski oraz prof. dr hab. Teresa Słaby). W pracy doktorskiej odnosiłam się głównie do kwestii oszczędzania w celu zabezpieczenia się na starość (*precautionary saving behaviour*), które w ekonomii jest dość szeroko analizowane. Mimo iż już Keynes podnosił rolę motywów w gromadzeniu oszczędności, to temat ten nadal jest inspirujący dla ekonomistów, także ze względu na wyzwanie analityczne związane z uwzględnianiem czynników psychologicznych w modelach (podjęłam wówczas próbę oceny zastosowania w polskich warunkach równania Eulera do szacowania motywów przezornościowych w zachowaniach ekonomicznych). Ważną publikacją z tego okresu jest monografia napisana wraz z promotorką prof. dr hab. M. Rószkiewicz „Skłonność gospodarstw domowych do oszczędzania w celu zabezpieczenia okresu starości”. Publikacja ta jest efektem prac realizowanych w ramach grantu KBN Nr 1H 02F 00215, Warszawa 1999, s. 126; Wyd. Pont Info, Warszawa.

Po doktoracie:

Obszary badań i analiz, które stały się przedmiotem moich studiów po doktoracie, a więc starzenie (*ageing*) oraz starość (*old age*), wpisują się w zakres gerontologii, definiowanej jako: nauka zajmująca się procesami i zjawiskami społecznymi, psychologicznymi, ekonomicznymi i demograficznymi, które są przyczynami lub następstwami starzenia się poszczególnych ludzi i całych społeczeństw (por. Szatur-Jaworska, Błędowski, Dzięgielewska, 2006). Gerontologia zajmuje się naukowymi badaniami biologicznych, psychologicznych i społecznych aspektów starzenia, których początki sięgają XIX wieku wraz z kształtowaniem się nauk dotyczących starzenia (*senescence*). Dopiero Elie Metchnikoff w 1904 roku użyła określenia gerontologia, a w 1938 roku opublikowano w *Problems of Ageing* pod redakcją E. V. Cowdry pierwsze interdyscyplinarne badanie w gerontologii społecznej (por. Quadagno, 2009). Gerontologia społeczna jest subdyscypliną dla gerontologii, w ramach swoich prac naukowcy zajmują się nie tylko badaniami z nauk społecznych (socjologii, ekonomii, psychologii i polityki społecznej), ale też szukają odpowiedzi na pytania jak procesy biologiczne starzenia wpływają na społeczne aspekty związane ze starzeniem, starością. Dlatego wyniki tych badań znajdują zastosowanie w polityce społecznej, pracy socjalnej, politykach publicznych, planowaniu regionalnym i w wielu innych obszarach, aby wspierać programowanie jak i wdrażanie programów i polityk dla starzejącej się populacji (Quadagno, 2009, str. 4).

7
YR

Starzenie się ludności (określenie w demografii) lub starzenie się społeczeństwa (określenie akceptowane wśród socjologów) są podstawą moich wszystkich analiz i prac. Tym samym moje prace wskazują społeczno-ekonomiczne konsekwencje tego procesu i wpisują się w rozwój badań w tym temacie. Co istotne, w podejmowanych przeze mnie pracach badawczych wykorzystywałam interdyscyplinarność podejść, łącząc aspekty zarówno powiązane z ekonomią, statystyką, demografią, jak i socjologią, ale też polityką społeczną czy analizą polityk publicznych.

Nurt naukowy, który obrałam jako wiodący w mojej działalności naukowej wpisuje się w zakres badań nazywanych *ageing studies* czy gerontologią, która z definicji jest interdyscyplinarna i czerpie z osiągnięć socjologii, psychologii, pedagogiki, ekonomii, demografii, medycyny i innych. Gerontologia występuje jako samodzielna dyscyplina za granicą i jest wykładana na wielu uniwersytetach, przykładowo czasopismo *Gerontologist* ma Impact Factor za okres 5 lat - 3,279. W Polsce - mimo iż istnieje Polskie Towarzystwo Gerontologiczne (którego jestem członkiem oraz uczestniczę w Kongresach Międzynarodowego Towarzystwa Gerontologicznego i Geriatrycznego, IAGG oraz Europejskiego odpowiednika tego Towarzystwa) nie ma jeszcze możliwości uzyskiwania stopnia naukowego z tej dyscypliny w Polsce.

Przedstawiając mój dorobek, chciałabym wskazać, że zarówno w aspekcie teoretycznym, empirycznym, jak i aplikacyjnym swoimi pracami oraz badaniami wpisuję się w rozwój w Polsce dyscypliny, która jest przedmiotem zainteresowań zarówno ekonomistów, jak i socjologów, demografów oraz polityków społecznych. Tematy, którymi się zajmowałam i zajmuję to: aktywne starzenie, sytuacja ekonomiczna - ubóstwo osób starszych, deprivacja materialna, zastosowanie wskaźników społecznych w ocenie sytuacji osób starszych, rynek pracy - aktywność starszych pracowników, ocena ich kompetencji, produktywności oraz motywów przejścia na emeryturę, organizacja opieki nad osobami starszymi, aktywność społeczna osób starszych, dyskryminacja.

Analizy z uwzględnieniem starzenia się i starości stały się dla mnie kluczowe dla zdiagnozowania, w jaki sposób rozwijają się określone dziedziny w obszarze ekonomii i socjologii uwzględniające wiek jako główną determinantę zjawisk i zachowań społeczno-ekonomicznych. Istotne było skoncentrowanie moich wysiłków na próbie odpowiedzi na jedno z nurtujących mnie pytań badawczych: w jaki sposób trzeba planować i realizować określone polityki (m.in. zabezpieczenia społecznego, rynku

pracy, opieki) uwzględniając obecne i przyszłe zmiany demograficzne (starzenie się ludności)?

Poniżej opiszę obszary, w ramach których prowadziłam badania, oraz omówię genezę prac naukowych składających się na mój dorobek naukowo-badawczy, który przedkładałam do oceny (publikacje, które przedkładałam do oceny dorobku są wymienione na początku autoreferatu, dodatkowo w tekście są zaznaczone pogrubieniem, pełna lista publikacji znajduje się odpowiednio w Wykazie dołączonym do autoreferatu).

Wyróżniam dwa główne obszary moich badań:

I. Aktywne starzenie - koncepcja oraz aspekty metodologiczne, w tym:

- a. Aktywność na rynku pracy
- b. Aktywność społeczna (w tym opieka nad osobami starszymi)
- c. Niezależne, bezpieczne i zdrowe życie (w tym analiza ubóstwa, deprivacja)
- d. Zdolność i przygotowanie otoczenia do wykorzystania potencjału starzejącego się społeczeństwa (jakość życia)

oraz

II. Zastosowanie wskaźników społecznych w polityce senioralnej (w tym wskaźnik aktywnego starzenia)

I. Aktywne starzenie (*active ageing*) i polityka aktywnego starzenia (*active ageing policy*)

Prezentując osiągnięcia, które tworzą mój dorobek naukowo-badawczy, postaram się wykazać, że wpisują się one przede wszystkim w rozwój koncepcji „aktywnego starzenia”, która nabrała szczególnego znaczenia dopiero w 2012 r., ogłoszonym przez Komisję Europejską Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej (*European Year of Active Ageing and Intergenerational Solidarity*). Do 2012 r. koncepcja oraz analizy dotyczące polityki aktywnego starzenia nie miały znaczenia w polskiej literaturze naukowej, jak i w dyskursie polityk publicznych (Ruzik, Perek-Białas, Turek, 2013, poz. 3.1/Wykaz²).

Koncepcja ta miała natomiast uznaną pozycję w teoretycznych rozważaniach, które można było znaleźć w międzynarodowych pracach (w literaturze gerontologicznej Rowe & Kahn, 1987, Kalache, Kickbush, 1997, WHO, 2002, Walker, 2002, OECD, 1998, 2006, ActivAge Consortium, 2005). Dzięki temu, że byłam kierownikiem projektu, jako polski partner w konsorcjum grantu 5 Programu Ramowego UE (ACTIVAGE), mogłam przyczynić się do rozwinięcia

² Wszystkie pozycje publikacyjne wg numeracji są wyszczególnione w Wykazie do autoreferatu, który stanowi integralną część przekładanych do oceny dokumentów.

samej koncepcji, jak również do zapoczątkowania w Polsce badań dotyczących aktywnego starzenia. Z tego okresu pochodzą prace z moim udziałem, jako redaktorki publikacji „Aktywne starzenie. Aktywna starość” (Perek-Białas i inni, 2005) oraz publikacja **Perek-Białas, J., Ruzik A., Vidovicova, 2005, poz. 1.1.**

Początkowa krytyka koncepcji „aktywnego starzenia” wynikała z jednostronnego podejścia do problemu, uwzględniającego tylko aspekt ekonomiczny, zwłaszcza często podnoszoną kwestię produktywności, utożsamianą z koniecznością wydłużenia aktywności zawodowej. Moje badania - udział w projektach z tej tematyki, jak i publikacje z moim udziałem - wskazywały, że ważne jest branie pod uwagę takich zasad działania jednostek/społeczeństw, aby można było „elastycznie dokonywać wyborów w zarządzaniu [...] czasem poświęconym na naukę, pracę i odpoczynek, i zapewnienie opieki innym” (por. OECD, 2002 jak i **Perek-Białas, 2004, poz. 2.2, s. 106**). Takie rozumienie było powiązane z koncepcją pomyślnego starzenia (*successfully ageing*) znaną w literaturze gerontologicznej (Rowe and Kahn, 1987, 1998). Jednak aktywne, a nie pomyślne starzenie jest uznawane obecnie za priorytetowe w myśleniu o jak najlepszym przygotowaniu się do okresu starości w ciągu całego swojego życia, a nie tylko tego okresu, gdy się już nie jest aktywnym (m.in. zawodowo). Kwestie aktywnego starzenia lokują się też w nurcie aktywnej polityki społecznej (Rymsza, 2008) - postulowana jest aktywna rola państwa w organizowaniu sfery społecznej i budowaniu ładu opartego na międzyludzkiej solidarności (Raclaw, 2011, s. 17). Zatem nie chodzi tylko o analizy skupiające się na indywidualnym wymiarze starości (co by było domeną psychologii), ale na interakcjach społecznych i współpracy instytucji (domena socjologii), z uwzględnieniem ekonomicznych konsekwencji tych procesów (ekonomia).

Teoretyczna koncepcja „aktywnego starzenia”, która najczęściej przewija się w moich badaniach i pracach, jest tożsama z ideą, która w 2013 r. została zoperacjonalizowana w postaci syntetycznego wskaźnika pojęcia, za pomocą Active Ageing Index (Zaidi i inni, 2013). Zakres obszarów koncepcji, w którą wpisują się moje prace badawcze, został zaprezentowany w Tabeli 1. Jak widać, jest to koncepcja, która wymusza analizy z wielu obszarów (*domains*) jednocześnie, aby można było uchwycić występującą wspólną interakcję między nimi. Tym samym przedstawione do oceny osiągnięcia badawcze wpisują się we wszystkie te obszary, tworząc zwarty koncepcyjnie zbiór badań i prac z tego zakresu, które omówię bardziej szczegółowo poniżej.

Tabela 1. Obszary koncepcji "aktywnego starzenia"

a) Zatrudnienie/rynek pracy	b) Aktywność społeczna (w tym opieka nad osobami starszymi)
c) Niezależne, bezpieczne i zdrowe życie (w tym analiza ubóstwa, deprywacja materialna)	d) Zdolność i przygotowanie otoczenia do wykorzystania potencjału starzejącego się społeczeństwa

Źródło: opracowanie na podstawie Active Ageing Index oraz por. Zaidi et al, 2013.

Prace badawcze - prowadzone jeszcze przed uzyskaniem przeze mnie tytułu doktoratu - w roli kierownika w międzynarodowym projekcie PEN-REF - znalazły swoją kontynuację w kolejnym projekcie w ramach 5 Ramowego Programu Unii Europejskiej (ACTIVAGE), którego pracami kierowałam w Polsce w latach 2002-2005, jednocześnie będąc aktywnym uczestnikiem projektu. Projekt był poświęcony możliwościom i ograniczeniom prowadzenia polityki aktywnego starzenia w wybranych krajach europejskich. Chodziło też o sprawdzenie, na ile rozumienie i akceptowanie w polityce społecznej określenia „aktywne starzenie” przekłada się na konkretne działania, które nie wiążą tej teorii z czysto produktywnym podejściem do starzenia (*productive ageing*), czyli takim, które ma być wykorzystywane tylko na rynku pracy, a podejściem które było swego czasu utożsamiane i promowane przez niektórych ekonomistów oraz polityków społecznych jako jedynie słuszne. Takie rozumienie znalazło swoje odzwierciedlenie w rekomendacjach Komisji Europejskiej, w odpowiednich dokumentach mających wpływ na kształtowanie krajowych rynków pracy. Efektem tych prac były raporty, które stanowiły wkład w dyskurs międzynarodowy, przywoływany przez naukowców w publikacjach (wymieniano ActiveAge Consortium). Przykładowo, prof. Alan Walker z UK - uznany autorytet w tym obszarze - w swoich publikacjach (Walker, 2013) odwołuje się do dokonań projektu ActiveAge, nie powołując się na konkretną publikację projektu, ale na raport końcowy ze wskazaniem całego konsorcjum, którego byłam aktywnym członkiem. Zadaniem moim było przygotowywanie koncepcji badań oraz opracowywanie końcowych raportów i opracowań, z udziałem osób współpracujących przy projekcie. Publikacje te z punktu widzenia oceny naukowej według kryterium do awansu nie mają znaczenia, a więc nie wymieniam ich bezpośrednio, ale trzeba zaznaczyć, że były podstawą do

dalszych prac i opracowań naukowych. Z tego okresu warto wymienić powstałą w 2005 r. książkę w języku polskim pod moją redakcją: "Aktywne starzenie. Aktywna starość", red. J. Perek-Białas, Wyd. AUREUS, Kraków, 2005, w której na siedem rozdziałów, w pięciu - jestem współautorką:

a) Aktywne starzenie się. Aktywna starość - określenie pojęć, współautorka B. Worek, ss. 11-24,

b) Zabezpieczenie się na starość jako warunek aktywnej starości, współautorka B. Worek, ss. 25-40,

c) Wpływ cech rynku pracy i systemu emerytalnego na aktywność zawodową Polaków, współautorka A. Ruzik, ss. 77-92,

d) Aktywność polityczna i społeczna osób starszych, współautor M. Kocór, ss. 93-110,

e) Ocena możliwości realizacji polityki aktywnego starzenia się w Polsce, współautorki: A. Jurczak, A. Małodzińska, ss. 129-152.

W czasie trwania projektu były prowadzone analizy i badania (głównie jakościowe, wywiady eksperckie), które pozwalały po raz pierwszy w Polsce na pełne przygotowanie i konceptualizację terminów, które w naszym kraju były rzadko referowane mimo faktu, że w pracach demograficznych pojawiały się już te wątki (m.in. publikacje Council of Europe z przełomu lat 1990/2000, ustalenia Ageing Summit z 2002).

Jednak najważniejszym efektem tych prac - oprócz raportów - było wspólne opracowanie wraz z A. Ruzik, L. Vidovicovą artykułu na temat polityki aktywnego starzenia w Polsce i w Czechach („Active ageing policies in the Czech Republic and Poland” (poz. 1.1./ Wykaz) opublikowanego w czasopiśmie „International Social Science Journal”. Powstanie tej publikacji było efektem naszych wspólnych prac w ramach projektu. Publikacja nie tylko odnosiła się do istniejących definicji, ale dodane zostały nowe elementy koncepcji, które były badane przeze mnie i zespół osób współpracujących. We wnioskach z porównania *active ageing policy* w obu krajach wskazano na zasadnicze różnice w przygotowaniu się do zmian demograficznych Polski i Czech. Analizy potwierdziły, że w Czechach dużo wcześniej niż w Polsce podjęto działania wspierające aktywne starzenie. Choć wówczas krytycznie oceniono wiele z nich, to i tak te, które były wówczas wdrożone przyniosły znaczące zmiany w polityce na rzecz starszych pokoleń w Czechach. Po latach te opisywane działania przełożyły się na wysoką pozycję tego kraju w rankingu indeksu aktywnego starzenia (dla przypomnienia, Czechy zajęły 11. pozycję, osiągając najlepszy wynik spośród krajów Europy Środkowo-Wschodniej, a Polska - ostatnią 27. na 27 krajów, I Edycja Active Ageing Index (AAI), Zaidi i

inni, 2013). Warto dodać, że już w tym tekście, mimo krytycznej oceny produktywnego podejścia do aktywnego starzenia, wskazywano, że w przyszłości te koncepcje nabiorą znaczenia w polityce społecznej obu krajów. Po kilku latach okazało się, że Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej (EY 2012), a także powstałe w Polsce dokumenty strategiczne uwzględniły koncepcje, na które wcześniej patrzono z rezerwą. Mój udział (33,3%) w powstanie tego artykułu był taki sam jak pozostałych współauterek i dotyczył opracowania: teoretycznych ujęć zagadnień polityki aktywnego starzenia, pokazania rozwoju polityki aktywnego starzenia w Polsce i prezentacji wniosków, z rekomendacjami.

Mój rozwój naukowy w tematyce aktywizacji potencjału osób starszych (aktywne starzenie) mógł być kontynuowany w latach 2007-2012, dzięki objęciu funkcji kierownika projektu *Activating Senior Potentials in Ageing Europe (ASP)* w ramach 7 PR UE (koordynator: Uniwersytet w Utrechcie, Holandia). Projekt kompleksowo analizował możliwości i ograniczenia aktywizacji osób 50+, 55+ oraz starszych na rynku pracy. Oceniano określone polityki rynku pracy, system emerytalny, ale także formy wspierania starszych pracowników poprzez odpowiednie działania i programy w firmach (tzw. *age management*) i organizacjach pozarządowych. Udział w projekcie zaowocował trzema liczącymi się publikacjami w czasopiśmie z listy filadelfijskiej (**por. 1.3 oraz 1.4, 1.5/Wykaz**). Wyniki projektu zostały zaprezentowane nie tylko w wymienionych publikacjach, ale też w publikacjach osób biorących udział w projekcie. Zawarte w opublikowanych pracach naukowych unikatowe wyniki dla Polski zostały dostrzeżone przez OECD oraz uwzględnione w uaktualnionej rządowej wersji Programu Solidarność Pokoleń - działania na rzecz zwiększenia aktywności osób starszych w Polsce (2014).

W latach 2010-2012 kierowałam wspólnie z dr Anną Ruzik-Sierdzińska, z udziałem mgr Konrada Turka i mgr Zuzanny Drożdżak, projektem finansowanym przez Norwegian Research Council pt. *The Policy Ideas and Practice of Active Ageing: Political, Economical and Cultural Challenges in Europe* (projekt realizowany w Szkole Głównej Handlowej). Projekt dotyczył pogłębionych analiz oceny zmian dokonujących się w Polsce w zakresie polityki senioralnej, polityki aktywnego starzenia i powiązanej ze starzeniem się ludności - opieki długoterminowej. Efektem projektu jest publikacja „*The Making of Ageing Policy*” (2013), wyd. Edward Elgar, do której przygotowałam dwa rozdziały, jeden wspólnie z polskimi naukowcami (**poz. 3.1**). oraz rozdział napisany wspólnie z naukowcami z Włoch (**poz.3.2**). Mój udział (w poz. 3.1.) wyniósł 30% i polegał na opracowaniu

zarysu rozdziału, analizie polityki względem osób starszych w Polsce w latach 1989-2012, wskazaniu na rolę Komisji Europejskiej w kształtowaniu polityki oraz jej ocenie, miałam udział w opracowaniu wniosków końcowych). Tematami publikacji były: analiza rozwoju polityki aktywnego starzenia w Polsce (**poz. 3.1**) oraz ocena systemu opieki długoterminowej w Polsce i we Włoszech (poz. 3.2).

W efekcie od wielu lat moje doświadczenia oraz wiedza z zakresu aktywnego starzenia są z pożytkiem wykorzystywane na rzecz wielu instytucji, m.in.: AGE PLATFORM Europe (od 2008 r.), Rady ds. Polityki Senioralnej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (od 2013 r. jestem zastępcą przewodniczącego Rady), biura Rzecznika Praw Obywatelskich (od 2008 r.), Urzędu Marszałkowskiego w Krakowie, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie (od 2007 r.), Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej (od 2006 r.). Współpracuję z Departamentem Polityki Senioralnej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, także w latach 2012-2013 z Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju, w 2013 roku działałam w Radzie Programowej 50+, biorąc udział w projekcie Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich. Jako ekspert uczestniczyłam w przygotowaniu dokumentów rządowych, tj. Założeń Długofalowej Polityki Senioralnej na lata 2014-2020 oraz Programu Solidarność Pokoleń 50+. Działania na rzecz zwiększenia aktywności osób 50+ (opiekun tematu: aktywne starzenie).

I. a. Aktywność na rynku pracy: zatrudnienie starszych pracowników i produktywność (Activity during life - workability and productivity)

W latach 2007-2012 byłam kierownikiem projektu Activating Senior Potentials in Ageing Europe (ASP) w ramach 7 PR UE (koordynator Uniwersytet w Utrechcie, Holandia). Celem projektu było zbadanie możliwości i ograniczeń aktywizacji osób 50+, 55+ oraz starszych na rynku pracy, w ramach istniejących systemów polityki społecznej, polityki prowadzonej przez firmy (*age management*), jak i organizacje rynku pracy.

Udział w tym międzynarodowym projekcie zaowocował przygotowaniem publikacji z moim udziałem (**poz. 1.3, 1.4 oraz 1.5**), a także wsparciem dla innych publikacji (m.in. Conen et al., 2013, Anxo et al., 2013). Szczególnie dwie wspólne publikacje z Konradem Turkiem dotyczą istotnych kwestii dla ekonomii i socjologii w zakresie skutecznych polityk rynku pracy dla osób 50+ (**1.3 oraz 1.5**). W przypadku pierwszej publikacji (1.3) zarysowałam strukturę artykułu, miałam wkład w dyskusję nad dotychczasowymi analizami, analizowałam wyniki z badań (zastosowanie

modelowania równań strukturalnych) oraz je komentowałam, rozwijając wątki teoretyczne (udział 50%).

W przypadku drugiego artykułu (1.5) zarysowałam strukturę artykułu, miałam udział w ustaleniu koncepcji teoretycznej badań na etapie aplikacji projektu, miałam wkład w dyskusję nad dotychczasowymi analizami, oceniałam wstępne wyniki z badań oraz wskazywałam na konieczne modyfikacje analiz, miałam udział w przygotowaniu podsumowania, dyskusji z wynikami oraz w opis ograniczeń analiz (udział 30%).

Realizacja projektu i badań była możliwa dzięki mojemu wkładowi w przygotowanie koncepcji teoretycznej projektu, który koordynowałam w Polsce, opracowaniu założeń projektu i badań, w tym doboru próby, narzędzi jak i planu analizy do badań zarówno ilościowych (sondaż na próbie losowej przedsiębiorstw n=1037) jak i jakościowych (case studies, wywiady itp.).

Ważnym wkładem w rozwój omawianej dyscypliny wydaje się wniosek z analiz stwierdzający, że ogólna zdolność do pracy i wydajność często obniżają się w starszym wieku, nie jest to jednak trend uniwersalny i niezmienny. Przed naszymi badaniami zagadnienie to nie było tak dogłębnie w Polsce analizowane, nie było zestawiane w porównaniach międzynarodowych. Pojęcie produktywności wywodzi się z perspektywy ekonomicznej, ale obecnie wydaje się często zbyt wąskie dla określenia potencjału i wartości pracowników. Korzysta się z koncepcji zdolności do pracy (*workability*) rozwiniętej w latach 90. przez zespół fińskich naukowców pod kierownictwem Ilmarinena (Ilmarinen, Tuomi, 1992; Ilmarinen 2001, 2009). Zdolność do pracy to wynik zestawu indywidualnych cech pracownika i sytuacyjnych czynników dotyczących miejsca pracy. Są to m.in. kompetencje, wykształcenie, system wartości, postawy i motywacje pracownika, a także typ i wymagania pracy, system zarządzania i inne elementy środowiska pracy. We wspomnianych opracowaniach zaprezentowano unikatowe na skalę polską opinie pracodawców o kompetencjach pracowników 50+ i wykazano, jakie znaczenie mają stereotypy w ocenie ich pracy.

Badania polskich pracodawców ASPA z 2009 r. oraz ich ponowienie na próbie panelowej w 2010 r. pokazały, że starsi pracownicy są postrzegani jako posiadający niższe kompetencje, mniej wydajni, słabiej przygotowani do pracy, a także mający trudności w dostosowaniu się do nowych rozwiązań i nowych technologii (Turek, Perek-Białas, 2013, poz. 1.5).

Pracodawcy cenili pracowników 50+ ze względu na umiejętności społeczne, zarządzania, rzetelność i lojalność (tzw. umiejętności miękkie). Podobne wyniki uzyskano m.in. w Holandii (Van Dalen et al.,

2010, van Dalen et al. 2014). Dokładniejsze analizy (na podstawie modeli regresyjnych) dowiodły, że według pracodawców oceny produktywności zależą przede wszystkim od oceny indywidualnych (miękkich i twardych) umiejętności, częściowo od polityki zarządzania zasobami ludzkimi (zarządzanie wiekiem lub wypychanie starszych pracowników) oraz od typu pracy (np. w sektorze usług starsi pracownicy byli oceniani wyżej). Zarządzanie wiekiem, uwzględniające planowanie rozwoju kariery, wewnętrzną mobilność, plany szkoleniowe i rozwiązania ergonomiczne były nie tylko przyjazne pracownikom 50+, lecz również sprzyjały zwiększeniu ocen ich wydajności. Z kolei polityka nakierowana na wypychanie starszych pracowników na emeryturę była związana z niższymi ocenami produktywności.

Bez względu na realne możliwości pracowników, opinie pracodawców mogą mieć wpływ na ich sytuację w pracy (Taylor, Walker, 1998; Loretto, White, 2006; Van Dalen et al., 2009). Wnioski z naszych badań wyraźnie wskazują, że negatywne stereotypy dotyczące zdolności i produktywności pracowników 50+ stanowią istotne bariery w ich zatrudnialności. Mogą one wpływać na decyzje i działania pracodawców w zakresie praktyk zarządzania, a także prowadzić do zachowań dyskryminacyjnych (tzw. *ageism*). Zwiększają one również społeczną akceptację dla wczesnej rezygnacji z aktywności zawodowej wśród pracowników.

Badania i zaprezentowane w artykułach wyniki wskazały na słabe wykorzystywanie potencjału własnych zasobów ludzkich do kształcenia pracowników i podnoszenia ich kompetencji w znacznej części polskich firm. Przykłady przedsiębiorstw, które angażują swoich doświadczonych pracowników w roli wewnętrznych ekspertów lub mentorów dowodzą, że taka strategia to nie tylko możliwość wykorzystania potencjału pracowników 50+ w ramach zarządzania wiekiem, lecz również ogromna oszczędność, usprawnienie procesu transferu wiedzy i stabilizacja zatrudnienia (potwierdzają to studia przypadków polskich firm w ramach projektu ASPA).

Dzięki zastosowaniu confirmacyjnej analizy czynnikowej (**Perek-Białas, Turek, 2012, poz. 1.3**), udało się wykazać, że pracodawcy często oczekują od pracownika wcześniejszego wycofania się z pracy. Niestety, wciąż starsi pracownicy bywają postrzegani „kosztowo” i stanowią obciążenie dla tych pracodawców, którzy nie inwestują w nich i nie potrafią wykorzystać ich umiejętności. Na podstawie badań ASPA zidentyfikowano strategię stosowaną wobec starszych pracowników, które są spotykane w polskich firmach (**Perek-Białas, Turek, 2012, poz. 1.3**):

- strategię poprawy produktywności pracowników, która jest najbardziej pożądana. Obejmuje ona m.in. działania związane z planowaniem kariery,

planowaniem odpowiednich i dostosowanych do pracownika szkoleń, które pozwalają na utrzymywanie swojej konkurencyjności względem innych pracowników, rozwiązania ergonomiczne;

- strategię wypychania starszych pracowników, pozwalającą na przechodzenie na wcześniejsze emerytury, częściowe emerytury, która jest oparta na rachunku kosztów, pozbywania się mniej produktywnych pracowników;

- strategię dostosowania i redukcji kosztów, w ramach której firmy stosują praktyki związane ze zmianą organizacji czasu i charakteru pracy, elastyczne godziny pracy, nieregularność pracy itp.

Identyfikacja tych strategii daje możliwość włączenia się w dyskurs międzynarodowy i pokazanie, czy jest to trend uniwersalny, czy zależny od systemu różnych polityk (rynku pracy, zabezpieczenia społecznego) wobec starszych pracowników, które, jeśli nie są skuteczne, powinny być zmieniane. Wyniki badań zostały wykorzystane w przygotowaniu różnych dokumentów rządowych m.in. Programu Solidarność Pokoleń, działaniach na rzecz zwiększenia aktywności osób starszych (2014), w których brałam czynny udział jako członek Rady Programowej 50+ działającej przy Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej. Ponadto, wynikami badań w ewaluacji polityki rynku pracy dla osób 50+ w Polsce zainteresowało się OECD.

W tej tematyce oprócz wymienionych publikacji powyżej chciałabym wskazać pozycje:

- samodzielnie opracowane: 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10, 2.11, które bezpośrednio dotyczą prezentowanego dorobku podlegającego ocenie oraz
- przygotowane we współautorstwie: 4.1, 4.6, 4.8, 4.10, które są wymienione w Wykazie.

I. b. Aktywność społeczna (*Activity during old age*)

Aktywizacja społeczna osób na emeryturze jest kolejnym ważnym wątkiem podnoszonym w ramach moich badań. Oprócz znanych korzyści z bycia aktywnym społecznie (wolontariat) ważne było zidentyfikowanie problemów istotnych dla organizacji/podmiotów korzystających z pracy osób starszych, których istnienie w Polsce jest jeszcze słabo zdiagnozowane i zanalizowane. Dzieje się tak, gdyż nadal aktywność społeczna osób starszych w Polsce jest niska (por. wyniki wskaźnik aktywnego starzenia, badania SHARE³). Tematyką tą zajmowałam się jeszcze przed realizacją

³ Survey of Health, Ageing and Retirement

projektu ASPA, ale dopiero w ramach prac projektu udało się zidentyfikować nie tylko korzyści, ale też problemy (**poz. 3.5 oraz 1.4**).

Identyfikacja problemów z aktywizacją seniorów została dokonana na podstawie badań projektu ASPA (Principi i inni, 2012). W ramach projektu przebadano 74 organizacje pozarządowych w następujących krajach: Niemcy, Dania, Szwecja, Holandia, Włochy, Polska i Wielka Brytania, z czego 27 świadczyło usługi społeczne. Moim zadaniem podczas opracowywania artykułu **1.4** było głównie podsumowanie wyników badań organizacji oraz pokazanie trudności w uchwyceniu pracy społecznej osób starszych w badaniach porównawczych (udział 10%). Między innymi udało się zidentyfikować problemy, jakie są dostrzegane w europejskich organizacjach mających do czynienia ze starszymi wolontariuszami, czyli problemy z dopasowaniem zadań, które mogłyby wykonywać osoby starsze, gdyż zmieniają się ich możliwości (w tym fizyczne, zdrowotne). W sytuacji, gdy organizacje są nastawione na jakąś określoną grupę, np. dzieci, to dążąc do zachowania odpowiednich proporcji między starszymi a młodszymi osobami pracującymi, starają się one unikać angażowania dużej liczby starszych wolontariuszy, aby nie zniechęcić młodszych ochotników do pracy. Zdiagnozowano problemy z przekonaniem starszych wolontariuszy do koniecznych zmian, do podjęcia dodatkowego wysiłku edukacyjnego lub dodatkowego kształcenia. Pojawiały się trudności z wykonywaniem zadań w sytuacjach niespodziewanych, wymagających presji czasu lub realizacji określonego zadania, które nie może być zrobione później itd. Rozwinięcie tych myśli znalazło się w rozdziałach z moim udziałem (**poz. 3.4, 3.5**) w międzynarodowej publikacji książkowej pt. „Active ageing: Voluntary work by older people in Europe” (2014). Szczególnie pozycja 3.5 napisana z A. Principi jest podsumowaniem badań prowadzonych w ramach jednego z etapów projektu ASPA. Miałam udział w opracowaniu tego tekstu w zakresie opracowania wprowadzenia, rozwinięcia fragmentów dotyczących problemów ze starszymi wolontariuszami i przy interpretacji wyników z badań oraz przy przygotowaniu podsumowania (udział 40%).

Opieka nad osobami starszymi (*Care for the older persons*)

Istotnym zagadnieniem w analizach dotyczących ekonomicznych konsekwencji starzenia jest pogodzenie pracy zawodowej opiekuna i jednoczesnej opieki nad starszym członkiem rodziny (*reconciliation of work and care*). W wyniku tych zainteresowań przygotowałam samodzielnie **poz. 2.12 oraz 2.13**.

To zagadnienie mające ekonomiczne uwarunkowania powiązania rynku pracy z aspektem społecznych konsekwencji dla funkcjonowania rodzin i opiekunów osób starszych było przedmiotem pogłębionych analiz w ramach międzynarodowego projektu „Carers@Work”, który koordynowałam w Polsce w latach 2009-2011 (projekt fundacji Volkswagena na temat: Godzenie ról zawodowych i opieki nad osobą starszą – Care@Work). Projekt był realizowany na Uniwersytecie Jagiellońskim we współpracy z instytucjami naukowymi z Niemiec (TU Dortmund), Włoch (INCRA, Ancona), Wielkiej Brytanii (University of Oxford).

Wyniki projektu zostały opublikowane w 2014 r. wspólnie z Justyną Stypińską w *Antropological Notebooks* (poz. 1.6). Artykuł pokazuje, w jaki sposób pracujący opiekunowie osób starszych muszą sobie obecnie radzić w Polsce bez rozwiązań, które skutecznie mogłyby wspierać ich jako opiekunów. Wskazujemy, co jest możliwe, a co należy zmienić. Badania te wpisują się w międzynarodowe rozważania dotyczące tej tematyki i wskazują na konieczność podjęcia odpowiednich działań w ramach polityki nie tylko rynku pracy, ale i opieki nad osobami starszymi, a także innych polityk, które w sposób skuteczny będą odpowiadać na nowe wyzwania związane ze starzeniem się ludności (m.in. rozwiązania w firmach, przedsiębiorstwach). Mój wkład w powstanie publikacji dotyczy przygotowania koncepcji teoretycznej do badań, jeszcze na etapie aplikacji, oraz udział w przygotowaniu opracowania (omówienie wyników), a także komentarz wyników w perspektywie międzynarodowej (mój udział 40%). Na podstawie tego badania przygotowałam także wraz z J. Stypińską publikację (poz. 4.7) w ramach cyklicznych spotkań gerontologów w Łodzi.

Rozważania dotyczące możliwości i ograniczeń organizacji systemu opieki nad osobami starszymi w przyszłości w Polsce zaprezentowałam we wspólnej anglojęzycznej publikacji (z M. Raclaw) (poz 3.8.). Mój udział (50%) polegał na zarysowaniu koncepcji artykułu, analizie ówczesnej sytuacji oraz możliwości jak i ograniczeń opiekowania się osobami starszymi przez rodziny w Polsce, wskazaniu przyszłych kierunków zmian w zakresie opieki oraz podsumowaniu wniosków z rekomendacjami. Tekst ten odnosi się do zakresu i roli opieki długoterminowej w systemie zabezpieczenia społecznego, skupia się na przyszłych możliwych scenariuszach rozwoju tego sektora w Polsce, z uwzględnieniem ekonomicznych konsekwencji, w tym rozwoju rynku pracy w sektorze usług, co wpisuje się w moje wcześniejsze prace z tej tematyki, szczególnie poz. 2.13.

I. c. Analiza ubóstwa i deprivacji materialnej

Do analizy sytuacji ekonomicznej i materialnej starszych generacji stosowałam m.in. zaawansowane metody statystyczne (podejście bootstrapowe w szacowaniu wartości wskaźników w ocenie sytuacji materialnej starszych grup). Ten wątek moich prac wpisuje się w zagadnienia statystyki społecznej, gdzie analizy sytuacji ekonomicznej, materialnej w powiązaniu z analizą deprivacji materialnej (poz. 2.3, 2.4, 2.5) i jakości życia (poz. 1.2, 2.16, 2.17) łączą się ze sobą. Publikacje dotyczące tej tematyki, które były prezentowane na Kongresie Statystyki Polskiej w Poznaniu (2012) oraz na licznych konferencjach (w tym EU-LFS, EU-SILC Users Conference, w Mannheim; ESRA, ESA). Omawiam w nich zarówno trudności, jak i możliwości stosowania określonych wskaźników, postulując szersze ujęcie zagadnień i ich oceny w kontekście zmian demograficznych (poz. 2.14, 2.15). Także w zakresie tej tematyki przygotowałam inne publikacje, których jestem współautorką (poz. 4.1, poz. 4,3).

I.d. Zdolność i przygotowanie otoczenia do wykorzystania potencjału starzejącego się społeczeństwa (analiza równego traktowania osób starszych)

Inne kwestie będące w kręgu moich zainteresowań to **dyskryminacja osób starszych** (poz. 4.4.). Brałam m.in. udział w projekcie „Równe Traktowanie Standardem Dobrego Rządzenia” w charakterze kierownika tematu „Osoby Starsze” oraz kierownika badań sondażowych. W tym zakresie wspieram także działania Rzecznika Praw Obywatelskich - obecnie Pani Prof. dr hab. Ireny Lipowicz - pracując w Zespole Ekspertów ds. Osób Starszych. Ponadto od 2014 r. jestem w Management Committee of COST Action IS1402: *Ageism - a multi-national, interdisciplinary perspective*.

Podsumowując dorobek, oprócz autorskich prac, mam także wspólne publikacje w międzynarodowych publikacjach/monografiach, które pokazują nie tylko zagadnienia dotyczące polityki aktywnego starzenia i konsekwencji dla Polski (poz. 3.1.), ale też porównań systemów opieki długoterminowej dla osób starszych między Polską a Włochami (poz. 3.2.), dyskurs dotyczący oceny wpływu statusu społeczno-ekonomicznego różnych generacji na losy życiowe (poz. 3.3). Dodatkowo, kwestie aktywności społecznej osób starszych zostały pogłębione w publikacjach 3.4. i 3.5.

II. Wykorzystanie wskaźników społecznych w analizach sytuacji ekonomicznej i materialnej osób starszych w krajach Europy Środkowej i Wschodniej

Analizując konsekwencje starzenia się ludności, w swoich pracach naukowych zwracałam uwagę na:

- 1) możliwości wykorzystywania odpowiednich wskaźników w ocenie bieżącej sytuacji dotyczącej zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń osób starszych (poz. 1.2, 2.14, 2.15, 4.3), a także
- 2) poprawności ich budowania i wykorzystywania w podejmowaniu interwencji.

W latach 2009-2011 byłam uczestnikiem I edycji projektów w ramach specjalnego programu stypendialnego fundacji ERSTE z Wiednia, Austria pt. Generations in Dialogue. Grant realizowałam w Szkole Głównej Handlowej. Celem projektu było przeprowadzenie pogłębionych analiz statystycznych nt. społeczno-ekonomicznych konsekwencji zmian demograficznych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej z wykorzystaniem danych EU-SILC. Udział w tym grantcie pozwolił mi na lepsze rozpoznanie, na ile na podstawie ewaluacji dostępnych danych zastanych i oceny ich porównywalności, adekwatności i aktualności możemy wykazać podobieństwa lub różnice w jakości życia osób starszych w wybranych krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Dzięki temu projektowi przygotowałam wiele wystąpień (m.in. na konferencji ESRA, ESA, na konferencji w Plovdiv, w Bułgarii oraz na konferencji w Budapeszcie, na Węgrzech) oraz publikacje, np.: „Some Socio-economic Consequences of Population Ageing in Selected Central and Eastern European Countries”, Budapest, 2012 (poz. 2.5).

W ramach prac badawczych prowadzonych w projekcie „Generations in Dialogue” z wykorzystaniem danych zastanych (m.in. dane EUROSTAT, badania EU-SILC) analizowałam różnice między sytuacją osób starszych w wybranych krajach Europy Środkowo-Wschodniej (por. 1.2 oraz 2.1, 2.14, 2.15). Oprócz wyników analiz, wskazałam konkretne działania i rekomendacje dla systemu zbierania danych wykorzystywanych w statystyce publicznej, uwzględniające różnice między kobietami a mężczyznami w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. W toku tych studiów dowodzę, że istnieje konieczność spojrzenia na konsekwencje starzenia w zakresie sytuacji społeczno-ekonomicznej starszych generacji również pod kątem różnic wynikających z płci (poz. 1.2). Wnioski, które przedstawiłam w tekście z L. Mjelde-Mossey (1.2) nie tylko prezentują sytuację starszych kobiet w wybranych krajach Europy Środkowo-Wschodniej, ale są także głosem w dyskursie międzynarodowym na temat konieczności wykorzystywania odpowiednich

informacji w analizach konsekwencji starzenia się ludności, co znajduje obecnie zastosowanie w analizach wskaźnika aktywnego starzenia ze względu na płeć. W przypadku wspólnej publikacji z L. Mjelde-Mossey (poz. 1.2) jestem główną autorką, która opracowała teoretyczną koncepcję tekstu, analizowałam dane i prezentowałam wyniki wraz z dyskusją w podsumowaniu (mój udział 80%).

Od 1 lutego 2014 r. do 2015 r. koordynuję badania w Polsce w międzynarodowym projekcie European Minimum Income Network (projekt EMIN) realizowane w Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych UJ. Projekt dotyczy oceny, na ile gospodarstwa starszych osób mają odpowiednie możliwości w aspekcie finansowania niezbędnych do życia produktów i usług, pozwalających na prowadzenie godnego życia na emeryturze (metodologia wykorzystywana do ustalania tzw. budżetów referencyjnych). Przy realizacji projektu współpracuję z European Anti-Poverty Network, AGE Platform Europe oraz z innymi organizacjami, takimi jak Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Jagielloński UTW, Akademia Pełni Życia.

W 2013 r. przygotowałam pracę będącą głosem w dyskusji metodologicznej na temat możliwości i ograniczeń korzystania ze wskaźników dotyczących aktywnego starzenia na poziomie regionalnym (NUTS-2). Na zlecenie Departamentu Polityki Senioralnej MPiPS brałam udział w przygotowaniu dwóch prac eksperckich (Perek-Białas, Mysińska, 2013, Perek-Białas, Zwierzchowski, 2014), które są próbą budowy syntetycznego wskaźnika aktywnego starzenia w perspektywie regionalnej i są inspiracją dla innych w zakresie możliwości stosowania tego podejścia w innych krajach UE. Opracowania i analizy są oparte na projekcie Komisji Europejskiej (Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion), realizowanym wspólnie z Population Unit of the United Nations Economic Commission for Europe oraz zespołem badawczym z European Centre for Social Welfare Policy and Research in Vienna, obecnie również University of Southampton, Zaidi i inni, 2013). Dzięki tej pracy, wzmocnione zostały nie tylko teoretyczne rozważania dotyczące wykorzystywania wskaźników do budowy syntetycznych miar, ale i praktyczne implikacje dla polityk (w tym dla polityki senioralnej) nie tylko na poziomie krajowym, ale też regionalnym czy nawet lokalnym. Zarówno oryginalny, jak i zmodyfikowany (regionalny) wskaźnik ma być narzędziem do pomiaru niewykorzystanego potencjału osób starszych oraz do oceny możliwości rozwoju idei aktywnego i zdrowego starzenia, a nawet do sprawdzenia, w których krajach (w przypadku Polski - województwach)

najlepiej jest to realizowane. Wskaźnik ma wskazywać poziom, na jakim starsze osoby mogą prowadzić niezależne życie poprzez samodzielne funkcjonowanie, aktywność na rynku pracy w ramach pracy zarobkowej, ale też aktywność w ramach pracy niezarobkowej (praca społeczna, wolontariat) - aktywność społeczną oraz możliwości dla realizacji polityki aktywnego starzenia w danym kraju, regionie. Syntetyczne wskaźniki, które pokazywały pozycje krajów europejskich (w polskim przypadku województw) w realizacji polityki aktywnego starzenia, uwzględniały przy tym różne obszary zainteresowań, składające się na definicję aktywnego starzenia zaprezentowaną powyżej na rysunku 1. Dzięki temu w 2013 po raz pierwszy w skali europejskiej udało się przeprowadzić takie analizy w ujęciu regionalnym. W konsekwencji od stycznia 2014 roku uczestniczę w pracach Zespołu Ekspertów powołanego przy Komisji Europejskiej i UNECE do wypracowania metodologii wskaźnika aktywnego starzenia w Europie nie tylko dla krajów Europy, ale też regionów.

III. Ekonomia a gerontologia

Ważnym punktem w moich pracach dotyczących ujęcia kwestii ekonomicznych w gerontologii było przygotowanie tekstu pt. „Economic gerontology: Older people as Consumers and Workers” (poz. 3.6). Początkowo pisałam go samodzielnie zgodnie z koncepcją i układem treści, które uważałam za niezbędne do prezentacji powiązania między wymienionymi dziedzinami. Jednak uznałam, że rozdział w monografii wyd. Springer będzie bardziej wartościowy, gdy uda się dodać rozważania z perspektywy ekonomicznej, demograficznej oraz gerontologicznej. Zatem zaprosiłam do współpracy ekonomistę profesora Joop C. Schippersa z Utrecht University, Holandia. Mój wkład (75%) polegał na przygotowaniu dużej części rozdziału (w tym na opracowaniu danych i analiz, podsumowaniu). Inne zagadnienia, które są w kręgu zainteresowań ekonomistów, jak oszczędzanie, preferencje związane z przejściem na emeryturę, analizowałam w ramach prac naukowych opublikowanych w recenzowanych publikacjach (poz. 3.7 oraz 4.5). Zagadnienia związane z przygotowaniem się Polaków do starości poprzez oszczędzanie zostały pokazane w publikacji 3.7, która niejako jest powrotem do badań przed doktoratem, jednak w innym wymiarze i w powiązaniu z tematem przejścia na emeryturę. W tej wspólnej publikacji z Prof. M. Rószkiewicz oprócz opracowania koncepcji artykułu, wprowadzenia, opracowałam wyniki z badań dotyczące motywów i ograniczeń przechodzenia na emeryturę oraz podsumowanie (mój udział 50%).

Podsumowując moje osiągnięcia naukowo-badawcze w ramach przedłożonego do oceny dorobku, wskaźnik H wyliczony wg Publish and Perish wynosił 5 (biorąc pod uwagę 98 publikacje, 131 cytowań), według Google Scholar także 5 (luty 2015). Dodatkowo prezentuję poniżej raport z Web of Science⁴ (luty 2015):

Title	Authors	Source Title	Publication Year	Total Citations
Active ageing policies in the Czech Republic and Poland	Perek-Bialas, Jolanta; Ruzik, Anna; Vidovicova, Lucie	INTERNATIONAL SOCIAL SCIENCE JOURNAL	2006	6
Did the transition to a market economy and EU membership have an impact on active ageing policy in Poland?	Ruzik-Sierdzinska, Anna; Perek-Bialas, Jolanta; Turek, Konrad	MAKING OF AGEING POLICY: THEORY AND PRACTICE IN EUROPE	2013	1
Ageing and long-term care in Poland and Italy: a comparative analysis	Drożdżak, Zuzanna; Melchiorre, Maria Gabriella; Perek-Bialas, Jolanta; Principi, Andrea; Lamura, Giovanni	MAKING OF AGEING POLICY: THEORY AND PRACTICE IN EUROPE	2013	1
Organisation-level policy towards older workers in Poland	Perek-Bialas, Jolanta; Turek, Konrad	INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL WELFARE	2012	1
Volunteering in older age: an organizational perspective	Principi, Andrea; Lindley, Robert; Perek-Bialas, Jolanta; Turek, Konrad	INTERNATIONAL JOURNAL OF MANPOWER	2012	1
Working carers in Poland - successful strategies for reconciliation of work and care of an older adult	Stypińska, Justyna; Perek-Bialas, Jolanta	ANTHROPOLOGICAL NOTEBOOKS	2014	0
The role of employers opinions about skills and productivity of older workers: example of Poland	Turek, Konrad; Perek-Bialas, Jolanta	EMPLOYEE RELATIONS	2013	0
COSTS AND BENEFITS OF VOLUNTEERING IN OLDER AGE IN EUROPE: ORGANISATIONAL PERSPECTIVES	Principi, A.; Lindley, R.; Perek-Bialas, J.; Lamura, G.	GERONTOLOGIST (abstract)	2012	0
ORGANIZATIONS' VIEWS ON EMPLOYEES WITH CARE RESPONSIBILITIES FOR OLDER FAMILY MEMBERS IN EUROPE	Principi, A.; Di Rosa, M.; Perek-Bialas, J.; Lamura, G.	GERONTOLOGIST (abstract)	2012	0
Ageing in Society: European Perspectives on Gerontology, 3rd Edition	Perek-Bialas, Jolanta	JOURNAL OF WOMEN & AGING (review)	2009	0

Źródło: Web of Science, Luty, 2015

⁴ Ze względu na literę ł w nazwisku, w bazach naukowych wyszukując publikacji należy wpisać także: Perek-Bialas.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych oraz dydaktycznych i organizatorskich

Ważnymi osiągnięciami naukowymi oprócz tych przedstawionych powyżej są publikacje:

3.2	Ageing and long-term care for elderly: comparison Poland and Italy?	'The Making of Aging Policy: Theory and Practice in Europe', editors R. Ervik, T. S. Linden	Zuzanna Drożdżak, Gabriella M. Melchiorre, Jolanta Perek-Białas, Andrea Principi, Giovanni Lamura	Edward Elgar Publishing, 2013, pp. 205-230
3.3	Socio-economic status in ageing Poland: A question of cumulative advantages and disadvantages	(w:) K. Komp & S. Johansson (Eds) <i>Lifecourse perspective on ageing populations: A critical and international approach,</i>	Konrad Turek, Jolanta Perek-Białas, Stypińska	Bristol, The Policy Press 2015
3.4	Older volunteers in Poland: the heritage of the socialist regime	<i>Active ageing: Voluntary work by older people in Europe,</i> Editors: Andrea Principi, Per H. Jensen and Giovanni Lamura,	Konrad Turek, Jolanta Perek-Białas	The Policy Press, University of Bristol 2014, pp. 173-196.
3.9.	The elderly care regime and migration regimes after the EU accession: the case of Poland	Ageing in the context migration, ed. U. Karl and S. Torres	Jolanta Perek-Białas, Krystyna Slany	(przyjęta do druku), 2015
3.10	Informal and formal reconciliation strategies of older peoples' working carers: the European carers@work project	Vulnerable Groups & Inclusion,	Hoff A., Reichter M., Hamblin K., Jolanta Perek-Białas, Principi A.	2014, http://dx.doi.org/10.3402/vgi.v5.24264

Mam też 10 publikacji wspólnych w monografiach i publikacjach w wydawnictwach krajowych, które wiążą się z tematyką mojego dorobku naukowego (szczegóły w Wykazie). Oprócz tego była redaktorką publikacji:

1. *The Ageing Societies of Central and Eastern Europe: Some Problems-Some Solutions*, ed. A. Hoff, J. Perek-Białas, Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008, str. 185.

2. *Developing the 'Sociology of ageing' to tackle the challenge of ageing societies in Central and Eastern Europe*, ed. J. Perek-Białas, A. Hoff, Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 2012.

Metodologia i zastosowanie wielowymiarowych metod w analizach społeczno-ekonomicznych

W ramach tego obszaru badawczego opracowałam szereg tekstów, które były prezentowane na specjalnie organizowanych - od początku z moim udziałem - Warsztatach Metodologicznych im. S. Mynarskiego.

1. „Identyfikacja zależności motywacyjnych w postępowaniu konsumentów”, w: „Zależności przyczynowo-skutkowe w badaniach rynkowych i marketingowych”, pod red. S. Mynarskiego, AE Kraków, 2002, ss.199-206.

2. „Możliwości systematycznej analizy danych jakościowych uzyskanych z wywiadów grupowych” (współautor: B. Worek), w: „Analiza i prognozowanie zjawisk rynkowych o charakterze niemetrycznym”, pod red. E. Gatnara, AE Katowice, 2003, ss. 87-105.

3. „Analiza danych z prób złożonych w badaniach socjologicznych: bariery i wyzwania” (współautor J. Górniak), w: „Metoda reprezentacyjna w badaniach społeczno-ekonomicznych”, pod red. J. Wywiał, AE Katowice, 2003, ss. 133-141.

4. „Współpraca firm badawczych z ośrodkami naukowymi - ocena wykorzystania metod ilościowych w praktyce badawczej”, w *Prace Naukowe*, AE WROCLAW nr 1107, pod red. K. Mazurek-Łopacińska, 2006, ss. 486-495.

5. „Tworzenie map pojęciowych. Jakościowa technika rekonstrukcji procesów kognitywnych”, współautor B. Worek, pod red. J. Garczarczyk, AE nr 71, Poznań, 2006, ss. 165- 178.

6. „Wykorzystanie metod ilościowych w badaniach marketingowych w Polsce”, współautor U. Korzeniecka, ASK. *Metody. Badania. Społeczeństwo*, nr 15, IFIS PAN, Warszawa, 2006, ss. 51-74.

7. „Interakcje w modelu regresji logistycznej”, w: „Badanie konkurencyjności i konkurencji przedsiębiorstw i produktów na rynku”, red. S. Mynarski, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2007, ss. 50-56.

8. „Raportowanie wyników badań - nauczanie a praktyka”, [w]: „Wizualizacja wyników badań marketingowych” - podejścia, metody i zastosowanie, pod red. M. Walesiak, *Prace Naukowe UE We Wrocławiu*, 2009, Nr. 86, ss. 75-84.

9. Sagan, A., Perek-Białas, J. (2011), „Analiza interakcji konsumenckich - podejście strukturalno-sieciowe”, Zeszyty Naukowe/Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, (201), ss. 7-19.

Publikacja, która ma dla mnie duże znaczenie ze względu na charakter zebranych informacji zarówno teoretycznych, jak i praktycznych w zakresie prowadzenia badań (metodyki) jest publikacja książkowa pt.: „Projektowanie badań społeczno-ekonomicznych: rekomendacje i praktyka badawcza”, (2013), M. Rószkiewicz, J. Perek-Białas, D. Węziak-Białowolska, A. Zięba-Pietrzak, Wyd. PWN, Warszawa.

Szczegółowy wykaz pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych (w tym projekty naukowe, udział i organizacji konferencji, informacja o stażach i nagrodach) znajduje się w Wykazie.

Dorobek dydaktyczny

Obecnie (wrzesień 2014 r.) jestem zatrudniona na stanowisku adiunkta (pełny etat) w Szkole Głównej Handlowej oraz na pół etatu na Uniwersytecie Jagiellońskim. Odkąd prowadzę zajęcia dydaktyczne, co roku mam więcej zajęć niż wymagane pensum, np. w roku akademickim 2012/2013 - 276 (zrealizowane)/210 (wymagane) godzin.

W Szkole Głównej Handlowej w ostatnim semestrze prowadziłam kursy: Analiza wzorów konsumpcji gospodarstw domowych, Projektowanie badań i metody analizy statystycznej, seminarium magisterskie. W przeszłości prowadziłam zajęcia ze statystyki, Warsztaty badań marketingowych, Jakościowe badania marketingowe, seminarium licencjackie.

Od kilku lat prowadzę zajęcia na studiach licencjackich na kierunku Metody ilościowe w ekonomii i informatyce (MIESI).

Oprócz tego w Instytucie Socjologii UJ prowadziłam w ubiegłych latach zajęcia z Wielowymiarowej analizy danych do wykładów prof. dr. hab. Jarosława Górniaka, a od kilku ostatnich lat prowadzę samodzielnie zajęcia, do których przygotowałam autorskie programy dydaktyczne z *Doboru próby w badaniach społecznych*, *Statystycznej analizy danych zastanych*. W roku akademickim 2012/2013 miałam swój autorski kurs - proseminarium tematyczne, które dało mi możliwość pracy ze studentami zainteresowanymi badaniami w obszarze socjologii starzenia i starości.

Od kilku lat cyklicznie współpracuję z prof. dr. hab. Adamem Saganem w ramach jego wykładu z *International market analysis*, prowadząc zajęcia dla studentów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (10 godzin do 2014/15 godzin od II 2014). Kilka lat wcześniej prowadziłam zajęcia z ewaluacji na tym Uniwersytecie w ramach studiów podyplomowych z ekonomii społecznej. Ponadto, w przeszłości prowadziłam także zajęcia w Wyższej Szkole Europejskiej im. Ks. J. Tischnera z metodologii i analiz statystycznych.

Najważniejszym dla mnie osiągnięciem dydaktycznym jest organizacja - od 2004 r. co roku - cyklicznych warsztatów dotyczących analizy danych dla najlepszych studentów socjologii, działających w sekcji metodologii badań społecznych, a także studentów kierunku metody ilościowe w ekonomii i systemy informacyjne Szkoły Głównej Handlowej, a od dwóch lat także dla studentów SWPS z Warszawy. Jest to inicjatywa, którą prowadzę dobrowolnie i traktuję jako społeczną misję uczenia studentów nowych technik i metod, które mogą im się przydać w pracy zawodowej. Na spotkania przyjeżdżają studenci pasjonaci, a wykładowcami są, oprócz mojej osoby, wykładowcy z innych uczelni, m.in. prof. dr hab. Adam Sagan, prof. dr hab. Jarosław Górniak, dr Sylwia Bedyńska. W ciągu kilku ostatnich lat wykładowcami byli m.in.: dr Magdalena Jelonek, dr Dorota Węziak-Białowolska, dr Maja Rynko, dr Seweryn Krupnik, dr Karolina Keler, mgr Agnieszka Pleśniak, mgr Iwona Pilchowska i inni.

Ponadto, od kilku lat prowadzę regularnie zajęcia w ramach Warsztatów analizy danych programu Ariadna firmy Predictive Solutions (dawniej SPSS Polska) dla pracowników naukowych oraz doktorantów polskich uczelni (m.in. z doboru próby, modelowania równań strukturalnych).

W latach 2003-2012 pełniłam funkcję opiekuna Studenckiego Koła Naukowego Badań Marketingowych w Szkole Głównej Handlowej. Wspólnie ze studentami realizowaliśmy projekty i badania, także we współpracy z firmami 3M, Whirlpool, Philips (XI-XII 2010). SKN BM SGH realizował badania dla Niezależnego Miesięcznika Studentów SGH Magiel, dla Samorządu Studentów SGH na temat rozpoznawalności marki Viaguara (kwiecień-maj 2011), dla stowarzyszenia Siskom (listopad 2010 - styczeń 2011). Studenci organizowali: Warsztaty SPSS dla studentów SGH (maj 2010, 2011), Warsztaty z analizy danych w Żarkach (maj 2010, marzec 2011), Badanie atrakcyjności akademików SGH (maj - czerwiec 2010), pomagali w analizach

badania realizowanego przez NYS (czerwiec 2010).

W latach 2004-2007 byłem także opiekunem Sekcji Metodologii Badań Koła Naukowego Studentów Socjologii na Uniwersytecie Jagiellońskim. Obecnie jestem znów opiekunem grupy studentów socjologii IS UJ. Ze mną, jako opiekunem grupy, konsultowane są projekty badawcze studentów (m.in. bezpieczeństwo w akademikach) oraz organizacja spotkań z firmami badawczymi (PMR).

W SGH od 2002 r. sprawuję opiekę nad pracami magisterskimi jak i licencjackimi. Do stycznia 2015r. byłem promotorem ponad 110 prac magisterskich jak i licencjackich⁵. W tym czasie moi studenci ubiegali się o staże i stypendia, radząc sobie bardzo dobrze i wygrywając konkursy (m.in. mgr Joanna Wójcik, która przygotowała pracę pt. *Skłonność do udzielania odpowiedzi a braki danych na podstawie Europejskiego Sondażu Społecznego* była laureatką konkursu STATA w 2012 r., prezentowany na konferencji ESRA z moim udziałem, z mgr Magdaleną Burdach prezentowałam we wrześniu 2014 r. na konferencji IFIS PAN w Jabłoncej możliwości zastosowania modelowania równań strukturalnych w porównaniu postaw w Niemczech i Polsce na przykładzie danych Europejskiego Sondażu Społecznego). W ramach *European School of Demography* (w roku akademickim 2013/2014 w ISID SGH) byłem opiekunem Tima Winkle, który przygotowuje doktorat powiązany z tematyką moich zainteresowań naukowych.

W czasie, gdy pracowałam na cały etat w Instytucie Socjologii UJ prowadziłam prace magisterskie (w sumie 6), bliskie tematyce, którą zajmuję się naukowo, m.in.: J. Florek (obrona 22.06.2005) - "Wizerunek osób starszych w prasie na przykładzie tygodników *Polityka* i *Wprost*", L. Marszałek (obrona 03.06.2005) - "Opieka nad osobami starszymi; pomoc społeczna czy rodzina? - na przykładzie powiatu bocheńskiego", M. Gnidzińska (obrona 19.11.2005) - "Wpływ bezrobocia na tradycyjne ujęcie roli kobiety na Górnym Śląsku".

Dotychczas osobiście nie byłem opiekunem naukowym nad doktorantów, ale w ramach prowadzonych i kierowanych przeze mnie projektów międzynarodowych współpracowałam z ówczesnymi magistrantami - Koleżankami i Kolegami, którzy obecnie w większości posiadają tytuł naukowy doktora czy to w

⁵ W systemie bazy Biblioteki SGH (katalog ALEPH) www.sgh.waw.pl można uzyskać na bieżąco wykaz prac magisterskich i licencjackich, których byłem promotorem (imię i nazwisko, tytuł pracy i rok obrony).

zakresie nauk ekonomicznych (dr Anna Ruzik-Sierdzińska, dr Agnieszka Chłoń-Domińczak), czy społecznych (dr Marcin Kocór, dr Barbara Worek, dr Szymon Czarnik, dr Marcjanna Nózka, dr Justyna Stypińska, dr Karolina Keler). Współpracowałam i współpracuję także z osobami, które są w trakcie uzyskiwania stopnia doktora nauk społecznych (mgr Anna Małodzińska-Strzebońska, mgr Konrad Turek).

Dorobek organizacyjny i popularyzatorski

W ciągu 13 lat od uzyskania stopnia doktora aktywnie włączam się w prace organizacyjne zarówno w SGH, jak i na UJ (m.in. pracowałam w Komisji Rekrutacyjnej jako przedstawiciel Wydziału Filozoficznego) dla kandydatów studiów MISH (Międzywydziałowe Interdyscyplinarne Studia Humanistyczne). Brałam udział w komisjach egzaminów licencjackich, magisterskich (na UJ) oraz wspierałam organizacyjnie (m.in. organizacja baz danych do badań, seminariów, warsztatów) zarówno Instytut Statystyki i Demografii SGH, jak i Instytut Socjologii UJ.

Bardzo ważnym etapem w moim rozwoju naukowym było spotkanie z Noblistą prof. Thomasem C. Schellingiem (przed uzyskaniem przez niego Nagrody Nobla w 2005 r.) i organizacja - dzięki moim wysiłkom - wyjątkowego wykładu na Uniwersytecie Jagiellońskim w czerwcu 2004 r. Prowadziłam to spotkanie, po którym udało się wydać jego zapis w specjalnie dedykowanej na tę okazję serii Rector's Lecture of the Jagiellonian University.

W latach 2005-2007 wspólnie z Krajowym Punktem Kontaktowym (IPPT PAN) zaangażowałam się w projekt w ramach 6 Programu Ramowego UE, który nazwany został Triple-Dose (*Days of Socio-Economic: Education, Employment, Europe*). Projekt realizowany z Instytutem Podstawowych Problemów Polskiej Akademii Nauk (z Wiesławem Studenckim) na UJ miał za zadanie pokazanie przydatności i możliwości wykorzystania wyników badań w tworzeniu odpowiednich polityk publicznych w różnych obszarach powiązanych z ekonomią i edukacją w Europie. Był to projekt upowszechniający wyniki wybranych projektów realizowanych w ramach 5, 6 Programów Ramowych UE (www.triple-dose.pl). Podjęłam się zatem działań promujących nie tylko wyniki moich badań, ale także innych projektów realizowanych w ramach Programów Ramowych. Był to jeden z kilku projektów, które w ówczesnej edycji uzyskały dofinansowanie. Stał się on istotną platformą do wymiany doświadczeń, ale również okazją do uczenia

się, jak funkcjonują w Europie wybrane dziedziny polityk publicznych (edukacja, rynek pracy).

Pragnę dodać, że byłam inicjatorką i współorganizatorką organizowanych wraz z Prof. Andreasem Hoffem sesji z zakresu *sociology of ageing* w ramach trzech ostatnich Zjazdów Polskiego Towarzystwa Socjologicznego w jęz. angielskim (Zielona Góra, 2007, Kraków, 2010, Szczecin, 2013) oraz współredaktorem publikacji wydanych przez Wydawnictwo UJ w tym języku i dotyczących tematyki socjologii starzenia i starości. Jestem współredaktorką specjalnego numeru Studiów Socjologicznych poświęconych socjologii starzenia (*sociology of ageing*), który ma się ukazać w 2015 r.

Moje działania dotyczące strony organizacyjnej przekładają się przede wszystkim na kierowanie projektami badawczymi (zgodnie z wykazem w załączniku), dzięki którym można było zatrudniać osoby przed doktoratem do pracy w ramach umów o pracę i tym samym dać możliwość unikalnego rozwoju naukowego. Mogę wykazać się również różnorodnymi działaniami o charakterze organizacyjnym, np. w ramach prac Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (przez 2 lata byłam przewodniczącą Oddziału), a od września 2014 r. jestem wiceprzewodniczącą Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego, a także popularyzatorskimi. Dzięki licznym zaproszeniom do udziału i organizacji zarówno sesji naukowych, sympozjów, jak i konferencji naukowych (w ramach PTG, PTS), tematycznych (z instytucjami rządowymi i regionalnymi, jak MPiPS, MIiR, OECD) i innych (dla organizacji pozarządowych jak Age Platform Europe, FORUM 50+) mogłam aktywnie promować polską naukę. Ponadto, jestem ekspertem w wielu projektach, które zakładają praktyczną implementację koncepcji aktywnego starzenia w Polsce (wykaz ekspertyz w załączeniu).

Prezentację rozwiązań w zakresie polityki uwzględniającej starzenie się ludności, w tym praktyczne aspekty ich implementacji wykorzystuję w ramach działań w licznych grupach eksperckich: Age Platform Europe, zastępca przewodniczącego Rady ds. Polityki Senioralnej przy Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, członek Regionalnej Rady ds. Polityki Senioralnej, członek Zespołu ds. Srebrnej Gospodarki przy Urzędzie Marszałkowskim w Małopolsce i ostatnio w grupie naukowców i ekspertów działających przy Komisji Europejskiej i UNECE w ramach Working Group on Active Ageing Index.

Chciałam dodać, że jestem też członkiem Editorial Board uznanego czasopisma *European Journal of Ageing* oraz byłam recenzentem/współpracownikiem w takich czasopismach, jak: *Gerontologia Polska*, *Studia Demograficzne*, *European Journal of Ageing*, *European Societies*, *Ekonomia Społeczna*, *Studia Humanistyczne AGH*, *International Journal of Social Science*, *Doradztwo Podatkowe*, *Bio-Algorithms and Med-Systems*, *Social Indicators Review*, *Zarządzanie Publiczne*. Recenzowałam projekty badawcze m.in. z Fundacji Nauki Polskiej, Narodowego Centrum Nauki. Uczestniczę w pracach jury i kapitułach różnych konkursów (m.in. od 2014 roku - Evaluation Board of the Active Ageing Index konkurs KE i UNECE).

Yolante Perle-Bis